

“We moeten veel meer nadenken over de vormen waarin we onderwijs aanbieden, of deze aansluit bij de student. Doe je dat niet, dan benut je niet de talenten die mensen hebben en breng je ze ook niet optimaal tot bloei. Dat geldt voor het onderwijs over het algemeen en ook voor onszelf...”

Jeffrey van Zaalen over het afstemmen van onderwijsvormen zodat studenten kunnen excelleren

Onderwijs past zich aan: Van wat, naar *hoe*

Door Jiska Duurkoop

De talentgerichte benadering, bekend uit de positieve psychologie, maakt momenteel furore in een nagenoeg volledig competentiegerichte onderwijswereld. Hoe dit eruit ziet, of het werkt en in hoeverre deze ontwikkeling past bij de behoeften en mogelijkheden anno nu, bespreekt redactrice Jiska Duurkoop met Jeffrey van Zaalen, directeur van Hogeschool NTI.

Een belangrijke eerste vraag met betrekking tot talentgericht onderwijs is: “Hoe creëren we een stimulerend leerklimaat waarin studenten het beste uit zichzelf kunnen halen?” Hoe zou je deze vraag beantwoorden?

“Dit is vergeleken met regulier campus-onderwijs lastiger voor langeafstands-aanbieders als Hogeschool NTI. Het advies van psycholoog René Diekstra over hoe studenten goed naar de eindstreep te begeleiden en tot ontwikkeling te laten komen is hier heel passend. Uit onderzoeken blijkt volgens hem dat de interactie tussen student en docent essentieel is. Het vergroten van studiesucces staat of valt met de wijze waarop de docent de student motiveert. Aan het falen om de individuele student te stimuleren ligt amateurisme ten grondslag. Niet wat betreft inhoudelijke expertise, daarmee zit het veelal goed. Vreemd genoeg is er echter wel weinig kennis en deskundigheid paraat over *hoe* mensen leren. Tijdens de lerarenopleiding werd hier voorheen geen aandacht aan besteed. Je mag verwachten dat docenten specialisten zijn in de wijze waarop de mens leert en hoe je op basis hiervan iets aanleert. Dit laten we echter teveel aan

het toeval over. Of we vertrouwen teveel op het ‘absolute’ vakinhoudelijke. Onderbelicht blijft dan hoe je iets overdraagt.”

Dit vraagt om de inzet van toegepast psychologen in de onderwijs en A&O hoek! Ook sluit deze observatie aan op een welbekend credo, namelijk psychologie toepassen om (psychologie) te leren.

“Daar geloof ik heel erg in. Iedereen moet verplicht ontwikkelingspsychologie gedaan hebben. Wetenschappelijke kennis van persoonlijkheidsleer is daarbij ook niet weg te denken in het onderwijs. Gek dat het onderwijs hier zo weinig op gericht is. Wil je in het onderwijs talent werkelijk tot bloei laten komen, dan moet je de docenten beter op hun taak voorbereiden. Het NTI denkt hier teams-gewijs over na. De kern van wat er behandeld wordt op een lesdag staat vast; in de werkvorm zijn er nog stappen te zetten. Natuurlijk verschilt het ook per docent hoeveel talent er aanwezig is en hoe iedere onderwijsprofessional met talent omgaat. De docent moet zelf kiezen wat bij hem past. Maar we zouden allemaal wel moeten weten wat werkt bij studenten.”

Hoe denk je over de talentgerichte benadering?

“Het gaat erom dat mensen hun eigen talenten leren ontdekken. We werken wel met inhoudelijk gestandaardiseerde curricula - de basis is verplicht en er is sprake van vaste toetsing - maar we streven zeker geen eenheidsworst na. Ik geloof niet in ‘one size fits all’. Het is een ontdekkingsproces wat werkt voor een individuele student. Differentiatie en keuzevrijheid zit ‘m in de werkvorm: in *hoe* je kennis tot je neemt. Het is belangrijk om op dit vlak meer maatwerk aan te bieden. Desondanks kent vast voorgescreven onderwijs of maatwerkonderwijs ook zijn grenzen: financiële en praktische grenzen, de door de staat opgelegde normen en de verwachtingen van de samenleving. Op dit vlak zal er altijd een bepaalde mate van standaardisatie zijn.”

Hoe sluit mijn overwegend competentiegerichte opleiding nog aan op de beroepspraktijk?

“Ga er vanuit dat aan dergelijke competentieprofielen teams van specialisten werken die zich laten adviseren door beroepsveldcommissies. Deze commissies geven de trend aan en adviseren wat >>

nodig is voor aansluiting op de arbeidsmarkt. Het competentieprofiel is dus niet alleen maar kamergeleerdenwijsheid, maar ook gebaseerd op de praktijk. Dit is tevens de reden dat de profielen wijzigen. Tegelijkertijd zal een beroepsprofiel, net als een theorie, nooit meer zijn dan een versimpeling van de werkelijkheid, die ook nog eens voor velerlei uitleg vatbaar is. Hierin ligt de keuzeruimte voor de student: welke opleiding bij welke opleider sluit aan op mijn behoefte en wat bereidt mij het beste voor?”

In hoeverre kan je dit als aanstormend talent, ‘vers uit school’, van te voren goed inschatten?

“Als vuistregel geldt dat een student kiest - mits er een hele sterke andere motivatie is- voor een opleider in of nabij de eigen stad. Het is kennelijk heel moeilijk om een keuze te maken op basis van profilering. Als dat niet kan, dan gaat iemand hier niet speciaal voor reizen naar een andere stad. Daar veel opleiders heel erg op elkaar lijken, voelt dit wellicht niet echt als een keuzecriterium. Terwijl dit wel iets zegt over je toekomstige arbeidsmarktwaarde. Hier wordt vaak pas in een later stadium over nagedacht. Overigens niet verkeerd, je moet vooral kiezen waar je gelukkig van wordt en waar je het best tot je recht komt.”

Wordt de student met de huidige onderwijsvorm nog adequaat bediend?
“Los van de positieve ontwikkelingen geïnitieerd door de minister van Onderwijs, zoals subsidies voor online scholing en maatwerkonderwijs waardoor het mogelijk wordt studiepunten bij verschillende opleiders te behalen, ben ik er niet van overtuigd dat het onderwijs adequaat inspeelt op welke vormen en middelen de

Onderwijsontwikkeling: talent en competentiegericht

De talentgerichte benadering is een ‘strengths-based development’; een methodiek voor coaching afkomstig uit de positieve psychologie, waarbij de talenten, persoonlijke kwaliteiten en sterke kanten van de student het vertrekpunt vormen voor opleiding en ontwikkeling. Het leren kennen en effectiever gebruiken en verder ontwikkelen van talenten staat centraal. Werken aan wat je niet goed kan, de zogenaamde ‘deficiënties’, past eerder bij de gangbare competentiegerichte benadering. Het functioneren wordt hierbij afgezet tegen een vooraf opgesteld, vaak landelijk competentieprofiel, met een daarbij horend studiecursus. De competentiegerichte benadering richt zich dus op wat er vereist is, de talentgerichte benadering beoogt bevordering van optimaal functioneren. Dit kan elkaar goed aanvullen (Hiemstra, 2012).

student behoeft en gewend is. Denk bijvoorbeeld aan de mailcultuur die heerst bij bedrijven en onderwijsinstellingen, terwijl de jongere nu appt, skyped en instagrammed. Deze organisaties zijn dus ingericht op middelen die niet gebruikt worden door de toekomstige studenten en professionals. Ik ben geen psycholoog, maar ik geloof dat mensen an sich niet zo veranderen. De jongeren in de jaren zeventig hadden enkel andere middelen tot hun beschikking. Goed onderwijs is dus adequaat inspelen op het hoe en op de vormen dan wel middelen die de student gewend is.”

Wat dat betreft beantwoordt het onderwijs in onvoldoende mate aan wat er nodig is...
“Het is enerzijds inspelen op de psychologie van de student en anderzijds op de vormen waarin de student zich etaleert. Wij moeten, jij helaas ook (redactrice Jiska studeert Toegepaste Psychologie aan Hogeschool NTI) straks een scriptie schrijven. Dat doe je maar één keer in je

hele leven. Natuurlijk leer je hier heel veel van - ik pleit niet per se voor het schrappen van onderzoek - maar het is de vorm die we al tweehonderdvijftig jaar hanteren. Deze vorm is gebaseerd op gewoonte, waardoor het praktische nut voor de beroepspraktijk het onderspit delft. Wie wacht er echt op vuistdikke rapporten? Op onderwijsvormen gebaseerd op ‘hoe het altijd ging’...”

Maakt het moeilijk om je doelgroep werkelijk te bedienen?

“Dát is mijn verhaal. We moeten veel meer nadenken over de vormen waarin we onderwijs aanbieden en of deze wel aansluiten bij de student. Doe je dat niet, dan benut je niet de talenten die mensen hebben en breng je ze ook niet optimaal tot bloei.”

Krijg je in de toekomst dan een combinatie van competentiegericht en talentgericht onderwijs?

“Volgens mij gaat het inderdaad om die combinatie. Ik geloof niet in veranderingen waarbij het in één keer 100% anders gaat. Het is onzin om alles wat we hebben rigoureuus weg te gooien omdat we een nieuw mantra hebben. Het gaat erom dat je constant blijft nadenken over wat je moet bijstellen. Net zoals ik niet geloof dat ineens alles online moet. Het klassikale heb je ook nodig. Onderwijs-

vormen moet je zodanig aanpassen aan de studenten, dat zodat ze kunnen excelleren, dat moet en kan beter.”

Hoe gaat Hogeschool NTI op deze ontwikkelingen anticiperen?

“Als langeafstands aanbieder kunnen wij snel en structureel inspelen op veranderingen die gaande zijn. Het NTI zit midden in de slag naar online tools als introductievideo's, kennisclips, educatieve documentaires en live e-colleges. Het blijkt dat dit aanslaat. Kennelijk is de overwegend digitale vorm die wij daar voor hebben beter te combineren met werk en gezin. Dit in tegenstelling tot de ‘twee avonden per week naar school-constructie’. Onze vormen passen steeds beter bij wat de student nodig heeft, alhoewel er veel stappen te maken zijn.”

Welke stappen, wat is hierin ‘de droom’?

“We gebruiken sinds kort een nieuw credo dat niet jij je moet aanpassen aan het onderwijs, maar het onderwijs zich aan jou. We moeten nog veel beter worden in hoe wij studenten kunnen ontlasten, uitdagen en tot bloei laten komen. Wat past daar nou bij, zonder te vervallen in standaardisering? Dit moet continue de leidende gedachte zijn. Ik suggereer niet dat er 100% flexibiliteit komt of dat het wenselijk is dat het zo moet zijn. Er is een structuur nodig.” •

Door Jacqueline Eman

Geef je talent een (nieuwe) kans!

Is talent een aangeboren eigenschap, een onvervreemdbaar recht? Iets wat bij je hoort en wacht om opgemerkt, gekoesterd en tot bloei gebracht te worden?

Je beseft als jongere niet altijd wat je mogelijkheden zijn, op basis van wat er in aanleg aanwezig is. Als de volwassenen het niet zien, stimuleren en cultiveren, dan blijft het een sluimerende kracht, een behoefte waar geen richting aan gegeven kan worden. Dan kan het dus heel goed zijn dat een mens een groot deel van zijn leven het gevoel heeft dat hem iets ontgaat, dat er iets ontbreekt. Vaak komen mensen dan op latere leeftijd tot de ontdekking dat zij een hele andere carrièrewens hebben. Of ze willen gewoon eindelijk toegeven aan een verlangen dat ver van hun huidige wereld afligt.

Een verhaal dat bijblijft en mijn visie op onderwijs blijvend heeft gekleurd is het verhaal van de authentieke musicus Eduard (57). Op zijn diploma-uitreiking vertelde hij hoe hij vroeger worstelde met de verwachtingen, oordelen en visie van de omgeving en hoe school destijds zijn keuzes bepaalde. Hoe er werd gehamerd op prestatie enerzijds en op de ‘plicht iets te doen met zijn talent’ anderzijds. Hoe het onderwijs hem niet had voorbereid om zichzelf te onderzoeken en te luisteren. Vragen als ‘wat wil ik?’, ‘wat kan ik?’ en ‘waar vind ik dat?’ speelden hierin een sleutelrol. Eduard dacht dat hij was geboren met één groots muzikaal talent. Tot hij zichzelf middels een studie een ‘nieuwe kans’ gaf. Musicus Eduard mag zich nu trots Bachelor of Law noemen!

Jacqueline Eman is mentor, coach, counsellor en communitybuilder bij Hogeschool NTI.

“Proberen studenten continue in dezelfde ‘mal’ te stoppen daar geloof ik steeds minder in.”